

*„Największą krzywdę, jaką możemy zrobić dziecku, o którym mówi się, że „jest trudne”,
to zabić w nim wiarę w to, że ukryte w nim dobro może zatriumfować”.*

(M. Grzegorzewska)

TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE RODZICÓW DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

JAK JE PRZEZWYCIEŻAĆ?

Rodzice pragną, aby ich dzieci były miłe, grzeczne oraz aby okazywały im swoją miłość i próbują osiągnąć ów cel poprzez stosowanie różnych metod: pouczają, krzyczą, straszą karami lub je stosują, czy dają za przykład inne dzieci. Niestety bardzo często te działania okazują się być zupełnie bezowocne. Dlaczego tak się dzieje? Co robić, aby dziecko było grzeczne, rozsądne, pogodne, oraz aby szanowało nas i innych?

O dziecku, które nie spełnia powyższych oczekiwań mówi się zwykle, że jest „trudne” lub sprawia „trudności wychowawcze”.

**WŚRÓD DZIECI, KTÓRE SPRAWIAJĄ TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE
WYRÓŻNIA SIĘ DWA ZASADNICZE TYPY:**

- 1. DZIECI AGRESYWNE:** złośliwe, manifestujące swoją postawę na zewnątrz, popadające w konflikt z otoczeniem, niestosujące się do norm panujących w domu ani przedszkolu, często posuwające się do rękoczynów wobec rówieśników, a nawet rodziców, niszczące zabawki, domagające się spełnienia ich zachcianek „tu i teraz”;

- 2. DZIECI NIEŚMIAŁE:** lękliwe, unikające kontaktu z otoczeniem, nieprzejawiające zainteresowań, reagujące na zagrożenie powstrzymywaniem się od działań, komunikowania, nieinformujące o tym, co się z nimi dzieje, czego się boją, pragną.

SKĄD BIORĄ SIĘ TE TRUDNOŚCI?

PRZYCZYNY NATURY PSYCHOFIZYCZNEJ I ANATOMICZNEJ, USZKADZAJĄCE CENTRALNY UKŁAD NERWOWY DZIECKA W OKRESIE PŁODOWYM I OKOŁOPORODOWYM:

- leki, choroby zakaźne, konflikt serologiczny rodziców, niewłaściwe odżywianie przyszłej mamy, urazy mechaniczne, niedotlenienie w czasie ciąży lub porodu, zapalenie opon mózgowych, wstrząs mózgu, urazy czaszki w wieku dziecięcym;

PRZYCZYNY SPOŁECZNO-WYCHOWAWCZE

- brak regularnej opieki nad dzieckiem, z czym wiąże się niezaspokojenie jego potrzeb biologicznych, potrzeby miłości od rodziców i potrzeby bezpieczeństwa, struktura rodziny (pełna, rozbita, wielopokoleniowa, jedno-wielodzietna), atmosfera w rodzinie, warunki materialne, wadliwe metody wychowawcze;

PODSTAWOWĄ ROLE W PRAWDŁOWYM ROZWOJU DZIECKA PEŁNI RODZINA, W KTÓREJ WYSTĘPUJĄ NAJSILNIEJSZE POWIĄZANIA EMOCJONALNE.

To właśnie wśród najbliższych dziecko uczy się zachowań, sposobów reagowania, poznaje wzorce oraz uzupełnia zasoby poczucia własnej wartości, praw i bezpieczeństwa. Na skutek rozdzwień w rodzinie w psychice dziecka powstają bolesne ślady, często z początku niewidoczne. Konflikty, atmosfera niepokoju (czy to z powodów relacji, czy materialnych), napięcie opiekunów, z czasem przyczyniają się do zachwiania równowagi emocjonalnej u dzieci, co w konsekwencji prowadzi do poczucia krzywdy lub winy i w efekcie do powstawania kompleksów, które hamują ekspresję dziecka i osłabiają jego poczucie wartości lub sprawiają, iż dowartościowuje się ono zachowaniami niemieszczącymi się w normach społecznych.

DZIECKO „STABILIZUJE” SWOJĄ SYTUACJĘ POZA DOMEM RODZINNYM W PRZEDSZKOLU.

I tak, chcąc odzyskać poczucie własnej wartości, dziecko agresywne chce się wyróżnić, stać się obiektem czyjejś uwagi. Jeśli pod względem umiejętności pozostaje w tyle za innymi, szuka dostępnego sposobu zaistnienia, stosuje agresję (uderzy kolegę, popsuje zabawkę, zniszczy sprzęt w sali przedszkolnej), przyciągając uwagę dorosłych, likwiduje kompleksy, bo zaczyna czuć się „ważne”. Natomiast dzieci nieśmiało izolują się od kolegów,

wolą działać i bawić się same, by uniknąć oceny, która mogłaby ponownie obniżyć ich poczucie wartości, nie podejmują żadnego dobrowolnego działania, by z góry uniknąć przegranej i by schować się w samotnym, ale bezpiecznym świecie.

JAK POWINNI ZACHOWAĆ SIĘ RODZICE?

Rozsądni, dojrzały i troskliwi rodzice biorą pod uwagę uczucia i potrzeby dziecka na równi z własnymi i tym samym przejawiają właściwe postawy rodzicielskie.

POZYTYWNE POSTAWY RODZICIELSKIE:

- postawa akceptacji dziecka, jego złego samopoczucia, smutku, obaw, nawet jeśli nam dorosłym wydają się śmieszne;
- postawa współdziałania, a nie tylko wydawania rozkazów;
- postawa rozumnej swobody – wyznaczanie granic przy omówieniu ich z dzieckiem i wytłumaczeniu sensu ograniczeń;
- postawa uznawania praw, z rezygnacją z postawy, że „tylko rodzic ma prawo, a dziecko ma tylko obowiązek”.

NEGATYWNE POSTAWY RODZICIELSKIE:

- postawa odrzucająca – bagatelizowanie problemów dziecka, nie branie pod uwagę jego samopoczucia, nie respektowanie jego praw, stawianie go niżej niż innych członków rodziny;

- postawa unikająca – odkładanie rozmów, czasu spędzanego z dzieckiem „na później”, nie odpowiadanie na pytania, zasłanianie się pracą, obowiązkami, brakiem czasu;
- postawa nadmiernie chroniąca – niepozwalająca dziecku wypróbować własnych sił, uczyć się nowych rzeczy, wchodzić w nowe relacje, obniżająca poczucie wartości, wpajająca lęk przed nowym;
- postawa nadmiernie wymagająca – sprawiająca, iż dziecko buduje poczucie własnej wartości „na osiągnięciach” i wierze, iż na miłość trzeba sobie czymś zasłużyć (wykonanym zadaniem, oceną, miejscem w konkursie).

WSKAZÓWKI DO PRACY INDYWIDUALNEJ Z DZIECKIEM

- izolacja od wielo-bodźcowego środowiska (gry komputerowe + telewizja + komiksy);
- spokojne i nacechowane ciepłem rozmowy z dzieckiem;
- jasny i konsekwentny system reguł w domu;
- pomoc w porządkowaniu świata fizycznego (układanie zabawek, segregowanie, dbanie o ład w jego pokoju, kąpiku);
- pomoc w kończeniu czynności rozpoczętej przez dziecko (nieprzechodzenie do następnej, nim jedna jest nieskończona);
- organizacja aktywności ruchowej, umożliwiającej odreagowanie napięć, zajęcie się „czymś”, ale w sposób uporządkowany, na określonych zasadach;
- stała kontrola działalności dziecka i przypominanie o zobowiązaniach (ład i określony rytm funkcjonowania dziecka);
- rozwiązywanie problemów związanych z zachowaniem dziecka w momentach jego wyciszenia, bez stosowania agresji oraz kar fizycznych.
- dzieci z trudnościami ruchowymi: należy wykonywać ćwiczenia manualne na takim poziomie, aby było w stanie sprostać wymaganiom i tym samym nabrało zaufania do własnych sił i możliwości.
- dzieci o opóźnionym rozwoju słowno-pojęciowym: trzeba wiele rozmawiać i nigdy nie ośmieszać dziecka za problemy w wysławianiu się.
- dzieci wymagające wsparcia emocjonalnego: należy stwarzać sytuacje sprzyjające pozytywnym przeżyciom (zabawa z zaufanym przyjacielem, w gronie zaprzyjaźnionych osób).
- dzieci nadwrażliwe: trzeba chronić przed nadmiarem wrażeń, stwarzać atmosferę spokoju i bezpieczeństwa.

- dzieci apatyczne: trzeba włączać do różnych zabaw, umożliwiać aktywność fizyczną i nowe atrakcje.
- dzieci nadpobudliwe: trzeba dawać możliwość wykonywania nie za trudnych czynności, które wymagają od niego określonej koncentracji.

BADANIA PSYCHOLOGICZNE WYKAZUJĄ, ŻE ŻADNE DZIECKO NIE RODZI SIĘ TRUDNE ANI ZE SKŁONNOCIAMI DO TEGO TYPU ZACHOWAŃ!!!

Poważnym i najczęściej spotykanym źródłem trudności jest środowisko oraz nieprawidłowy proces wychowania. Należy pamiętać, aby w przypadku ich pojawienia się, podjąć jednolity kierunek oddziaływań wychowawczych (przedszkole i środowisko rodzinne muszą ze sobą współdziałać), poznać zainteresowania i uzdolnienia dziecka, inspirować je i ukierunkowywać by poznało swoje silne strony, postępować z nim życzliwie i być zainteresowanym jego sprawami, budując w ten sposób zaufanie, traktować poważnie jego trudności choćby dla nas były śmieszne, być cierpliwym, ale i konsekwentnym w działaniu!

Autor: Renata Żądłak